

Nr 345.

Av herr **Lindberg m. fl.**, *angående utredning rörande problemet för- och eftervård åt tuberkulossjuka.*

I vårt land har man sedan länge strävat efter en hög standard på socialvårdens område. Många äro de hjälpformer, som samhället tillämpar åt sjuka, vanföra eller blinda samt sådana personer, som råkat åsamka sig samhällets reaktioner i olika hänseenden.

En grupp av sjuka, som visserligen också i olika hänseenden är föremål för vårdhjälp, är de tuberkulossjuka. Emellertid förekommer icke vård för dessa under hela den tid de på grund av sjukdom äro i behov av vård, varför man kan säga, att den vård — sjukhus- eller sanatorievård — som den sjuke erhåller icke är tillräcklig. Därest vården av den sjuke skall vara till fyllest, behöver det till den ovan nämnda vården även läggas förvård och eftervård.

För den, som på grund av ådragen sjukdom är oförmögen att försörja sig själv, eller den, som till följd av sjukdomen är att jämföra med invalid, bör det ordnas så att de kunna erhålla dräglig försörjning.

Om det skall vara någon verklig mening med den vård, som består de sjuka å sjukhus eller sanatorier, så måste det också sörjas för att den sjuke efter konvalescenttiden har möjlighet att försörja sig och det på ett sådant sätt, att han kan följa läkarens föreskrifter rörande diet, bostad och klädsel. För den, som på grund av konstaterad tuberkulos blir avstängd från arbete, bör det också sörjas under den tid han går och väntar på vårdplats på sanatorium eller sjukhus.

För lekmannen synes det vara klart, att en sjukdom av detta slag förvärras i hög grad under en oviss väntetid på vårdplats, därest den sjuke icke själv har medel att försörja sig och de sina under väntetiden. Det värsta, som kan drabba den sjuke, är nämligen oron för framtiden. Denna oro måste i hög grad påverka sjukdomstillståndet. På samma sätt är det för den, som blir utskrivnen från vårdanstalten men mot vilken nöden grinar så fort han kommit utanför sjukhusets eller sanatoriets portar. Att komma ut från vårdanstalten utan medel till sitt uppehälle och utan möjlighet att erhålla något arbete under kanske mycket lång tid efter vårdens slut och att således stå utan möjligheter att efterkomma läkarens ordinationer rörande diet, bostad m. m. måste betyda, att den nyss utskrivne ganska snart anfäktas av sjukdomen på nytt.

Det är med hänsyn till dessa omständigheter nödvändigt, att samhället genom något sitt organ sörjer för, att den tuberkulossjuka erhåller vård från den tidpunkt, då hans svåra sjukdom upptäckts och till den dag, då han genom att han erhållit nytt arbete kan sörja för sig själv.

Tuberkulossjukdomarna, bland vilka lungtuberkulosen intager den främsta platsen, härja svårt i vårt land. Som exempel kan nämnas, att år 1938 mera än 4 300 personer avledo i lungtuberkulos. Alla slag av tuberkulossjukdomar krävde samma år icke mindre än 5 200 dödsoffer. År 1938 voro å anstalter för vård av tuberkulossjuka intagna omkring 17 000 patienter med nära tre miljoner underhållsdagar. Dessa siffror visa, att tuberkulossjukdomarna äro mycket allvarliga för vårt land och därför bör allt som kan åstadkommas göras för att minska dessa sjukdomars skadeverkningar.

Tuberkulosvården kostar årligen vårt land väldiga summor. Enbart driften av anstalterna går löst på omkring 15 miljoner kr. per år, en siffra som noterades år 1938. Samtidigt gå flera miljoner arbetsdagar förlorade. Kostnaderna för tuberkulosvården begränsas emellertid icke till vårdkostnaderna utan härutöver drager sjukdomen med sig en hel del kostnader för såväl den enskilde som kommunerna. Fattigvården måste givetvis i en mängd fall träda hjälpsamt emellan. Beloppens storlek har man här ingen uppskattning om.

Det är svårt att avgöra, men åtminstone förefaller det, som om tuberkulosen skulle vara en sjukdom som med förkärlek uppträder starkare inom vissa yrken. Därest denna misstanke skulle visa sig riktig, skulle man kunna hänföra denna sjukdom till yrkessjukdomarna och därmed låta olycksfallsförsäkringen taga hand också om dessa sjukdomsfall. Det torde emellertid vara svårt att hänföra tuberkulosen till yrkessjukdomarna, enär den visat sig uppträda mer eller mindre i olika län. Det vill synas, som om sjukdomen grasserar mera bland den norrländska befolkningen än bland invånarna i de andra länen. Om mindre tillfredsställande bostadshygien, trångboddhet eller fattigdom var för sig eller i förening utgöra grunden härför är svårt att säga. En utredning av problemet skulle väl här komma att lämna klarhet, liksom en sådan utredning även skulle lämna svar på flera andra nu obesvarade frågor.

Varje år sända tuberkulosföreningarna ut sina insamlingslistor till allmänheten med begäran om hjälp till de sjuka. Man vet icke mycket om vad dessa insamlingar kunna inbringa, men ett torde vara säkert och det är att de icke på långt när inbringa de belopp som skulle behövas för att de sjuka skulle kunna erhålla någon verklig hjälp. Man har också inrättat frivilliga hjälpfonder, men icke heller genom dessa kunna de sjuka bringas någon effektivare hjälp. Inom Svenska sjöfolksförbundet finns en tuberkulosfond, till vilken varje medlem, som arbetat under någon tid av året, betalar en årsavgift av kr. 2:—. Dessutom tillföres fonden gåvomedel, inkomsten av en speciell jultidning samt pengar som förbundet indrivit för medlemmarnas räkning men som medlemmarna icke utkvitterat. Det sistnämnda beloppet är synnerligen ringa, men

det utgör dock ett tillskott till fonden. Under år 1943 hade denna lilla fond icke mindre än 191 understödstagare. Under år 1942 betalade fonden till 158 understödstagare ut ett belopp av kr. 42 305: —. Av de 191 understödstagarna år 1943 var det 41 som haft understöd mindre än ett år, men icke mindre än 54 personer hade haft understöd från sex till tio år. För att få bilden fullständig kan nämnas, att 29 personer haft understöd från ett till två år, 19 hade understöd från två till tre år, 21 från tre till fyra år, 15 från fyra till fem år och 12 från fem till sex år. Dessa siffror måste anses höga inom den lilla kår, som sjöfolket relativt sett utgör.

Det är svårt att ge någon anvisning om, under vilka former samhället bör träda hjälpsamt emellan, när det gäller de tuberkulossjuka. Man kan, som redan tidigare antytts, tänka sig att olycksfallsförsäkringen skulle taga hand om frågan, ehuru väl det måste erkännas, att dessa sjukdomar knappast kunna vara ådragna genom olycksfall annat än i ringa omfattning. Man skulle också kunna tänka sig en för dessa sjukdomar speciell sjukförsäkring till vilken försäkring samtliga medborgare, enskilda som juridiska personer, hade att erlægga premier eller också att en särskild fond skapades för ändamålet. Till denna fond skulle då samtliga medborgare ha skyldigheter att betala ett visst årligt belopp, vilket i likhet med pensionsavgifterna skulle uttagas i samband med kronoskatten. Det kan naturligtvis också finnas andra former för denna verksamhet, men vilken form som än tillgripes måste man räkna med alla medborgares medverkan för att den hjälp, som skall komma att utgå, verkligen blir av sådan karaktär, att vederbörande vårdtagare erhåller effektiv hjälp.

Den dagsersättning, som vederbörande patient skulle erhålla, kan knappast heller vara lika för alla. Denna ersättning måste tydligen avvägas efter individens uppehållsort, hans familjeförhållande samt de föreskrifter läkaren lämnat honom som rättesnöre för ett verkligt tillfrisknande.

En annan tänkbar hjälpform är också, att konvalescenter skaffas arbetsanställningar, som motsvara deras krafter och färdigheter och att det även tillses att de icke erhålla sådana arbeten som kunna äventyra ett tillfrisknande. Denna senare fråga måste naturligen avgöras från fall till fall och kräver säkerligen en omfattande social kuratorverksamhet.

Det synes vara ett starkt intresse, att dessa frågor bli föremål för en allsidig och skyndsamt utredning och att förslag till reformer på detta område föreläggas riksdagen för avgörande utan avvaktan på andra socialreformers genomförande. Allt för länge har man säkerligen dröjt med att åstadkomma någon verklig för- och eftervård för de tuberkulossjuka.

På grund av vad ovan framhållits tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig och skyndsamt utredning rörande problemet för-

och eftervård åt tuberkulossjuka samt för riksdagen framlägga de förslag vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 22 januari 1944.

Carl Lindberg.

Sven Lundgren.

Ruth Gustafson.

Elsa Johansson.
